

Väiksemat ja nõrgemat ei lööda

Mis ei tähenda, nagu oleks suurte ja tugevate tagumine teie tervisele kasulik või kuidagi austamisväärne tegevus.

Paar nädalat tagasi andsime "Pühapäevalehes" sõna ühele reklaamikampaania "Ära löö last" läbi-viijatest — KAUR HANSONILE reklaamibüroost "ZOOM", kes on tuntud ka kui Tartu psühholoogi ALEKSANDER "SASSA" PULVERI lähemaid kaasvõitlejaid laste õiguste eest seismisel. Täna ta jätkab.

Kummaline on see, et kui avalikult küsida, siis mõistaks enamik inimesi igasuguse vägivalda hukka, aga samas vaatavad needsamad vastajad muheldes pealt, kui naabrimees oma riukalist poega tiimitab, ja ei seosta neid asju kuidagi.

Alles siis, kui ajalehtedesse ilmuvad jubedad peal-kirjad nagu "Isa peksis surnuks oma kolmeaastase poja" või midagi sama jälki, vangutatakse šokeeritult pead ja räägitakse kõigile, et "oh, kui kole see on". Ja paari nädala pärast ei mäleta seda enam suurt keegi.

Kaur Hansonil on vägivall laste suhtes ühiskonnas suur probleem. Ja probleem ei ole mitte selles, et inimesed oleksid hirmsad jõhkardid. Kuigi ka neid ja-gub küllaga. Probleem on inimeste suhtumises. Arvatakse lihtsalt, et vahel lapsele peksa anda kuulub hea kasvatuse juurde.

"See "aeg-ajalt peab lapsele kere peale andma" kantakse põlvkonnalt põlvkonnale ju niivõrd automaatselt ja loomulikult edasi. Mis on ju tegelikult absurdne, aga keegi ei mõtle selle peale."

"Et oleks rahulik telekat vaadata"

Hansonil arvates on füüsilise karistuse juures imelikud juba eesmärgid. Ta leiab, et

füüsilisest karistamisest ei ole kasu. "Kui keskmine lapsevanem hakkab last lööma, siis kuidas või miks ta seda teeb?" küsib kampaania "Ära löö last" üks juhte. "Kastema esimene mõte või olulisim motiiv on see, et lapsest kasvaks hea inimene? Ei ole. Enamasti on kõige olulisem see ISE."

Näiteks: "Ah et sina kuramus häbistad mind, et mina pean minema naabri katkise akna pärast vabandama. Raisk, ma annan sulle ka nüüd!" Ja pärast põhjendab see lööja endale ja lapsele — "ma tahan ju, et sinust inime-ne kasvaks". See hea inimese idee on aga alles teisejärguline."

Hanson leiab, et küsimus on just nimelt lööja eesmärgis. "Kas eesmärk on selles,

et see laps siin, praegu ja silma all enam ei teeks neid si-gadusi, sest see tüütab mind? Või on eesmärk selles, et ta saaks aru, mismoodi tuleb käituda, et ta võtaks need moraalinormid omaks ja et ta kasvades saaks normaalseks inimeseks?"

"On ju väga lihtne teha, et laps käiks nõori mööda, et ta ei vaidleks kunagi vastu ja nii edasi, aga tekib küsimus, milleks seda vaja on? Seda on vaja ainult selleks, et lapsevanemal oleks hea rahulik diivanil lõõgastada ja telekat vaadata."

Aga mis sellest lapsest hiljem saab? On variant, et temast saab selline õnnetu sült ja tossike, kes ei julge eluaeg ülekohtule vastu hakata ja kes iialgi ühtegi riski ei võta.

Tõenäolisem on aga, et temast kujuneb just samasugune inimene nagu tema vanemad, kes talle kolakat armastasid anda. Kes on jõhker, julm, ei pööra tähelepanu inimlikele tunnetele ja on harjunud oma probleeme vägivallaga lahendama.

Kusjuures võib eriti oodata kahepalgelisust. Kui on vaja, siis on ta pugeja, vaikne ja korralik. Ja kui tuleb töölt koju, kus siis hakkab lahmi-

• Lapse karistamise asemel võiks talle lihtsalt aega pühendada. Tulemus on igal juhul märksa parem.

JON FEINGERSHI foto

ma ja naisele ja lastele peale käratama.

"Keegi ei oska tegelikult öelda, kui suure osa kogu ühiskonna vägivallast ja kuritegevusest põhjustab see, et lapsest ei hoolita, kui ta on väike, et teda kodus pekstakse."

Hanson rõhutab: "See ei saa olla põhjendus, et mõlled peksuga head ja et mis kunagi tulevikus saab jne. Eesmärk ei pühenda abinõu."

"Seda enam, et teadlased, kes on neid asju aastakümneid uurinud, on kindlaks teinud sellesama, mida meie reklaamikampaaniagi püüab öelda. Siin ei ole vajagi mingit teadust, vaid tuleks en-nast lihtsalt asetada selle lapse olukorda, kui ta saab selle litaka. Huvitav, et isegi inimesed, kes on omaenda lapsepõlvele veel üsnagi lähedal, ei suuda millegipärast meelde tuletada, mida nad ise sel ajal tundsid," imestab Hanson.

Töö, õllejoomine, aiamaa, sõbrad ja...

On psühholoogiline tõde, et läbitunnetatud moraalseid süsteeme ei saa luua mitte käsud-keelud, vaid moraalseid väärtusi saab laps ainult ise üle võtta inimestelt, keda ta austab. (Märkus: austus ja hirm on kaks täiesti erinevat asja.)

Selliste väärtuste ülekandmiseks on vaja lähisuhteid. Muidugi saab selline suhe tekkida üksnes siis, kui lapsega koos olla, temaga üheskoos tegutseda. Kui lapsega ei tegelda, kui temast ei hoolita, vaid ainult kama-datakse ja kästakse-keelatakse, siis võivad kasvatusmeetodid olla ükskõik millised, aga tulemus on sama.

"Selline laps ei hooli oma vanematest. Sest kui vanemad temast ei hooli, mispärast tema neist siis hoolima peaks. See, mil-liseks laps kasvab, sõltub just eelkõige sellest, mil-lised on tema suhted vanematega."

Tänapäeva lapsevanem on emantsipeerunud ning töö seab piirid ette ajale, mida saab koos lapsega veeta. Ent sellest hoolimata pole Eestis see piir veel kaugeltki ette tulnud: meil ei ole nii, et iga võimalik sekund kulutataks lastele ja siis on sein ees.

Pigem on nii, et pingerea töö-lapsed asemel on töö ja õllejoomine ja kaardimängimine ja aiamaal kõpitsemine ja alles siis kuskil on lapsed. Hanson leiab, et kui saaks nad selles pingereas kas või paar kohta kõrgemale tõsta, peaks ta kampaaniat õnnestunuks.

"Loomulikult võitleme karistuse kui kasvatusmeetodi vastu, kuid kampaanias keskendutakse kehalisele karistusele kui karistuse ühele kõige jõledamale vormile," selgitab Hanson.

"Ka on kontseptsioon "Ära löö last" piisavalt selge, et seda mõistaks ka kiirel lugemisel. Näiteks "Ära ole psühhoterrorist" oleks ka väga vajalik loosung — tean seda endagi lapsepõlve põhjal —, aga selle mõistmine ja omaksvõtmine eeldaks mõningast varasemat ettevalmistust, teatud põhimõtete üle järele mõtlemist; ilmselt ka piisavalt kõrget intelligentsitasel."

Karistusest mõjuvam on selgitus

Karistusest märksa mõjuvamaks kasvatusmeetodiks peab Kaur Hanson seda, kui lapsel soovitakse millegi üle rahulikult järele mõelda. Või öeldakse: "Sa ei saa seekord oma jäätist või üllatuse-muna, kui sa..."

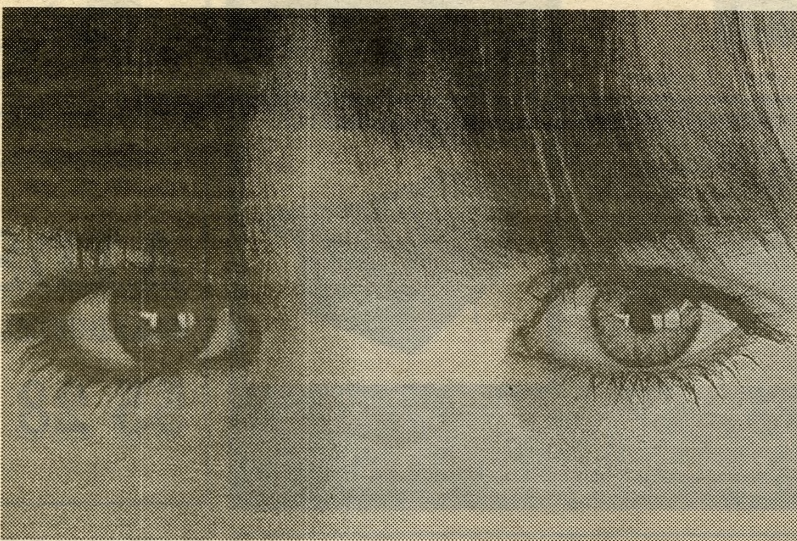
"Karistuse tõukejõud on kättemaks. Kui aga vanem last armastab ja kui lapse tulevik (ja olevik) talle tähtis on, siis püüab ta egoistlikust kättemaksuist üle olla ning jõuda selleni, et laps saaks aru, miks tuleb käituda nii või teisiti. Nõnda õpetame last maailmas elama, ühiskonna ja inimsuhte seaduspärasustega kohanema," toonitab Hanson.

"Võiksime rääkida veel inimõigustest ja sellest, et kriminaalkodeksis on nii- ja naasugused paragrahvid, aga pole mõtet juttu üldse selle nurga alla viia. Füüsiline karistamine on, minu arvates, vastuolus inimlike moraalinormidega. Humanistlikest põhimõtetest lähtuv inimene lihtsalt ei löö endast väiksemat, endast nõrgemat."

Kampaania lähemaks eesmärgiks oligi mõjutada avalikku arvamust nii, et lapse lömine oleks midagi sobimatut, kaugem eesmärk aga muuta ühiskonda inimlikumaks, nihkuda keelu- ja karistuskesksetelt suhetelt inimlikele lähisuhetele. Aga see pole muidugi ühe kampaania küsimus, vaid nõuab pikaajalist tööd.

Kaur Hansonil arvates ei nõua laste kasvatamine mitte mingeid üleloomulikke oskusi. "See nõuab lihtsalt suhtumist, et sa ei võta last mitte kui koormat, mitte kui eset, mis seisab sul riulis, vaid võtad teda inimese ja sõbrana." Viimasele ei ole küll midagi vastu väita.

AHTO VAHTER

ÄRA LÖÖ LAST!

Kas Sa usud, et kasvatamise juurde kuulub ka nahatäis? Kas oled veendunud, et vitsahirm hoiab lapsed pahategudest eemal? Aga mõtle järele: kui näiteks Sinu ülemus karistaks Sind kõrvakiiluga või tutistaks juustest - kas Sa tunneksid siis soovi ennast para-dada? Või tunneksid hoopis alandust, viha ja kättemaksuhimu?

Täpselt sedasama tunneb ka laps, keda Sa lööd. Ta ei muutu sellest paremaks. Ta lihtsalt püüab teha pahategusid nii, et Sina ei näe. Mida rohkem last lüüakse, seda ükskõiksemaks ja agressiivsemaks ta muutub. Kurjategijad on alati lapsepõlves palju peksa saanud. Ära löö last - karistusest pole kasu.